

Melkveehouderij zoekt naar manieren om gebruik van antibiotica terug te dringen

Ook melkvee naar minder antibiotica

Reductie van het antibioticagebruik staat volop in de spotlights en daarbij ontspringt de melkveehouderij de dans niet. Transparantie van het gebruik, een zorgvuldigere inzet van zware middelen en minder droogzetten zijn opties die worden onderzocht.

tekst **Florus Pellikaan**

De eis van de Nederlandse ministers van Landbouw en Volksgezondheid dat het antibioticagebruik minder moet worden, laat weinig aan de verbeelding over. In drie jaar tijd moet het antibioticagebruik in de veehouderij gereduceerd zijn tot het niveau van 1999. Dat betekent een afname van vijftig procent ten opzichte van het huidige gebruik. In analyses die op de eis van de ministers volgden, wijst de beschuldigende vinger veelal richting de intensieve veehouderij, maar wat moet de rol van de melkveehouderij zijn?

'Het wordt niet geaccepteerd als de melkveehouderij zich op de borst klopt met het argument dat die veel minder antibiotica verbruikt dan de snelgroeiende vleessectoren', vertelt Edwin Visser, voorzitter van de vakgroep Gezondheidszorg Herkauwer van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD). 'We hebben als rundveehouderij in december 2008 het antibioticaconvenant ondertekend en daarmee is uitgesproken dat we ons inzetten voor een betere toepassing van antibiotica in de veehouderij.'

Terug naar oude niveau

Toon van Hoof, portefeuillehouder Diergezondheid bij LTO Nederland, is dezelfde mening toegedaan. 'We mogen ons als melkveehouderij niet onttrekken aan deze discussie. Het gebruik in onze sector is de laatste jaren gestegen en dan moeten we ernaar streven om minimaal op het niveau van vroeger uit te komen. Maar voor mij is vermindering niet het

enige wat telt. Misschien is het wel belangrijker om de gebruikte typen antibiotica in de veterinaire dierziektebestrijding te heroverwegen. De middelen die we nu gebruiken zijn legaal, maar misschien is het beter om derde- en vierdegeneratie-antibiotica te reserveren voor de humane gezondheidszorg.'

Van Hoof benadrukt dat er door het convenant echter al allerlei actiepunten op tafel lagen. 'De komende periode zullen we een aantal plannen uitrollen, zoals voor ieder bedrijf een gezondheidsplan en een bedrijfsbehandelplan. Het belangrijkste is dat we als sector zichtbaar moeten maken hoeveel antibiotica we gebruiken. Op dit moment zijn er alleen cijfers voorhanden van Fidin, de branchevereniging van de diergeneesmiddelenindustrie. Dat zijn slechts grove cijfers, die niet op het gebruik, maar op de afzet zijn gebaseerd.'

'We zijn bezig een plan van aanpak te schrijven om data van het antibioticagebruik op bedrijfsniveau te verzamelen zodat die gegevens ook teruggekoppeld kunnen worden naar het boerenbedrijf', vertelt Van Hoof. 'Daarmee willen we het antibioticagebruik ook bespreekbaar en vergelijkbaar met dat van collega's maken. De combinatie van deze factoren leidt tot verandering van denken en handelen tussen veehouder en dierenarts.'

Eenvoudigere middelen

Dierenarts Edwin Visser onderstreept het belang van het inzichtelijk maken van het antibioticagebruik op bedrijfsniveau. 'We weten dat er verschil is tussen

Beter zichtbaar maken hoeveel antibiotica melkveehouderij gebruikt

bedrijven, maar tot nu toe staat dat zelden zwart op wit. Zo lang er nog verschil is tussen bedrijven, is er ruimte voor verbetering. In onze kolom is goed en gericht gebruik het belangrijkste. Bij een vlokje in de melk is het meestal niet verstandig om maar één keer een injector in de uier in te brengen, omdat de kans groot is dat de kwaal bij het niet afmaken van de kuur terugkomt. Waarschijnlijk kunnen we door nog meer aandacht hierop te vestigen op termijn met minder antibiotica toe.'

Ook volgens Edwin Visser is het goed om de gebruikte geneesmiddelen nog eens tegen het licht te houden. 'Door de zoektocht naar antibiotica met kortere wachttijden en middelen die men vanuit arbeidsgemak bijvoorbeeld maar één keer in de vier dagen hoeft te spuiten, wordt er steeds meer gebruikgemaakt van kritieke moleculen die eigenlijk voorbestemd zijn om te gebruiken bij resistente ziekteverwekkers. Dergelijke middelen verdringen de eenvoudige middelen die bij een normale infectie ook prima werken.'

De Gezondheidsdienst voor Dieren laat via een woordvoerder weten niet bereid te zijn uitspraken over antibioticagebruik te doen.

Vaccin kan helpen

'Wij gaan hier zeker een debat krijgen zoals in Nederland', vertelt Erik Mijten, diergeneeskundig adviseur bij Boerenbond in Vlaanderen. 'Door het tv-programma Zembla in Nederland heeft antibiotica ook bij ons de voorpagina van de kranten gehaald. Allerhande organi-

saties en politieke partijen grijpen dit dankbaar aan om een punt te maken. Daarom gaan wij samen met veehouders, dierenartsen, de overheid en wetenschappers nu een plan schrijven dat de transparantie van antibioticagebruik moet bevorderen. We willen veehouders informeren en alle schakels moeten actie ondernemen, maar ik zie voor de melkveehouderij weinig aanknopingspunten voor een lager gebruik', stelt Mijten. 'Jullie staan in Nederland argwanend tegenover vaccins, maar die kunnen eventueel helpen om het antibioticagebruik te reduceren. De meeste antibiotica gebruiken we nu voor de uiergezondheid. Dat is een van de onderwerpen waar we naar willen kijken.'

Toon van Hoof is het met Erik Mijten eens. 'In een aantal gevallen, zoals bij pinkengriep en longwormen, is vaccinatie inderdaad een goede mogelijkheid om antibiotica uit te sparen', zegt Van Hoof. 'Datzelfde geldt voor andere preventieve maatregelen als een gesloten bedrijf en hygiëne.'

Visser en Van Hoof onderschrijven dat op het gebied van uiergezondheid en vooral het droogzetten van koeien reductie van het antibioticagebruik mogelijk is. 'We gebruiken droogzetinjectoren om bestaande infecties te lijf te gaan, maar voor een deel van de dieren is behandeling niet noodzakelijk. Dat bewijst de biologische melkveehouder', stelt Visser. 'Maar er is bijvoorbeeld geen keiharde celgetalgrens waaronder je niet hoeft droog te zetten. Er zal onderzoek moeten komen waarin de standaardtherapie tegen het licht wordt gehouden.'

Antibioticabesparing bij doormelken?

Recent startte Wageningen Universiteit op de Waiboerhoeve een onderzoek met 150 koeien naar de langetermijneffecten van het niet droogzetten van koeien.

'Droogzetten is een traditie geworden. Voor de maximale melkgift in de vroege lactatie is dit ook het beste. Maar we weten dat deze productiepiek vaak gepaard gaat met een negatieve energiebalans en gezondheidsproblemen', vertelt Ariëtte van Knegsel, onderzoeker bij Wageningen Universiteit. 'Uit een eerder uitgevoerde studie blijkt dat koeien die bewust niet zijn drooggezet in de daaropvolgende lactatie nauwelijks last hebben van een negatieve energiebalans. Ik ken geen andere voedings- of managementmaatregelen waarvoor dit ook geldt.'

In het onderzoek, dat de naam 'Why Dry' draagt, zijn de 150 koeien in drie gelijke groepen verdeeld die gedurende minimaal twee lactaties zestig dagen, dertig dagen of niet worden drooggezet. 'We gaan van deze strategieën de langetermijneffecten op de koegezondheid meten. De discussie rondom antibiotica is hier een bijkomstigheid. Maar het ligt in de lijn van de verwachting dat bij doormelken naast de droogzetinjectoren ook verderop in de lactatie antibiotica kan worden bespaard als de koeien inderdaad gezonder zijn. Een negatieve energiebalans is nu eenmaal een gezondheidsrisico en slecht voor het uierweefsel.'

Het onderzoeksproject wordt gefinancierd door Productschap Zuivel, Productschap Diervoeder en CRV.